

Objektno orijentirano programiranje C++

Predavanje 01 - ponavljanje i proširenja

Marko Živković

Prirodoslovno-matematički fakultet
Matematički odsjek

3. ožujka 2026.

const

```
1  const double PI = 3.14; //PI je konstantna  
2  //varijabla, vrijednost joj se ne moze mijenjati  
3  const double e; //Greska, vrijednost konstantne  
4  //varijable mora biti pridijeljena pri  
5  //inicijalizaciji  
6  PI = 3; //Greska, PI je konstanta koja  
7  //sadrzi vrijednost!
```

Prevodioc uglavnom mijenja pojavljivanja konstantnih varijabli u kodu odgovarajućim pridruženim konstantama.

Konstantne varijable su vidljive samo lokalno, unutar izvorne datoteke koja sadrži definiciju i inicijalizator. Da bi konstantna varijabla bila vidljiva u više izvornih datoteka, trebamo koristiti ključnu riječ `extern` (`extern const double PI = 3.14;` unutar datoteke s inicijalizatorom, `extern const double PI;` u svim drugim datotekama gdje želimo koristiti `PI`).

const

```
1  const int broj = 50;
2  const int ci = 4;
3  const int &r1 = ci; //OK, referenca i objekt koji
4  //reprezentira su const
5  r1 = 60; //greska jer je r1 referenca na const
6  int &r2 = broj; //greska, ne const referenca
7  //na const objekt
8  int k = 70;
9  const int &r3 = k; //OK, ne mozemo mijenjati k
10 //preko r3
11 const int &r4 = 3; //OK, r4 je referenca na const
12 const int &r5 = r1*2; //OK, r5 je
13 //referenca na const
14 int &r6 = r1*2; //greska, r6
15 //nije const referenca
```

```
1 double d = 1.23;  
2 const int &r = d; //OK, prevodioc stvori  
3 //privremenu varijablu tipa int, int tmp = d;  
4 //i asocira ju s referencom r,  
5 //const int &r = tmp;
```

const

```
1  const double pi = 3.14;  
2  double *p = &pi; // greska, p je  
3  //obican pokazivac  
4  const double *p1 = &pi; //OK, p1 je pokazivac  
5  //na const  
6  *p1 = 10; //greska, ne mozemo pridijeliti  
7  //vrijednost preko pokazivaca p1  
8  double k = 12.4;  
9  p1 = &k; //OK, ne mozemo mijenjati  
10 //vrijednost preko p1
```

const

```
1 int broj = 10;
2 int *const p = &broj; //p je const pokazivac
3 //na broj
4 *p = 35; //OK, p nije pokazivac
5 //na const
6 int broj1 = 20;
7 p = &broj1; //greska, p je const
8 //pokazivac na broj
9 int const broj2 = 45;
10 const int *const p1 = &broj2; //p1 je
11 //const pokazivac na const int
```

Ako je vrijednost konstante poznata kod prevođenja (compile-time) možemo koristiti constexpr. U tom slučaju prevodioc provjerava izraz koji se pridjeljuje varijabli.

```
1 constexpr int a = 10; //OK, 10 je int konstanta
2 constexpr int b = a+1; //OK, a+1 je konstantan
3 //izraz
4 constexpr int sz = size(); //OK, samo ako je size
5 //constexpr funkcija
6 int c = 45;
7 constexpr int d = c; // greska, c nije
8 //konstantna varijabla
```

Konverzije

Uz standardnu implicitnu i eksplicitnu konverziju (kao u C-u), C++ uvodi 4 nove vrste eksplicitne konverzije.

```
1  int x = 5;
2  double y;
3  y = x; // implicitna konverzija
4  // int-a u double
5  double z = 12.34;
6  int g = (int) z; // eksplicitna konverzija
7  // double-a u int
8  static_cast<T> // eksplicitna konverzija
9  // za konverziju obrnutog smjera od implicitne
10 void *pv = &x;
11 int *pi;
12 pi = pv; // greska, nije dozvoljena implicitna
13 // konverzija iz sereg tipa void* u uzi int*
14 pi = static_cast<int*>(pv);
```



```
1  const_cast<T>(izraz); //uklanja konstantnost  
2  //reference ili pokazivaca na  
3  //nekonstantan objekt  
4  dynamic_cast<T>(izraz); //konverzija pokazivaca  
5  //ili reference na baznu klasu u pokazivac  
6  //ili referencu na izvedenu klasu  
7  reinterpret_cast<T>(izraz); //vrsi konverzije  
8  //izmedu nepovezanih tipova, npr. int* u int.  
9  //Vrsi se reinterpretacija bitova - ovisno o  
10 sustavu. Nije prenosivo s racunala na racunalo
```

Reference i funkcije

U C++-u je moguće definirati funkciju koja kao formalni argument prima referencu na polje. Međutim, za razliku od korištenja pokazivača za prijenos polja funkciji, kada se koristi referenca, dimenzije polja moraju biti obavezno navedene (polja različitih dimenzija su različitog tipa).

```
1  int max(int (&polje)[4]) {  
2      int m = polje[0];  
3      for(int i=1; i< 4; ++i)  
4          if(polje[i]>m) m = polje[i];  
5      return m;  
6  }
```

Reference i funkcije

Funkcije mogu vraćati referencu. Dolazi do uštede memorije i vremena jer se ne kopira cijeli objekt već samo referenca. Dodatna prednost je što se tako vraćene reference smiju koristiti kao lijevi operand operacije pridruživanja. Funkcije koje vraćaju referencu **ne smiju vraćati referencu na lokalne varijable**

```
1 int& dohvati(int *polje, int k) {  
2     return polje[k];  
3 }
```

```
1 int x[10] = {1,2,3,4,5,6,7,8,9,10};  
2  
3 dohvati(x,4) = 12;  
4 std::cout << x[4]; //ispis je: 12
```

lvalue i rvalue

Svi objekti s lokacijom u memoriji sadrže lijevu vrijednost (lvalue). Npr. varijable, referenca na element polja, dereferencirani pokazivač, poziv funkcije koji vraća referencu. Desnu vrijednost (rvalue) imaju izrazi koji nemaju lijevu vrijednost. Npr. povratne vrijednosti većine operatora, pozivi funkcija koji vraćaju vrijednost (a ne referencu).

```
1  int x;  
2  x = 3; //OK!  
3  double y[5];  
4  y[2] = 2.2; //OK!  
5  "ab" = "cd"; // greska! "ab" je rvalue
```

Referenca na rvalue

Uvedena u standardu C++11. Označava se sa `&&`. Može se inicijalizirati samo s rvalue. Referenca na lijevu vrijednost se ne može inicijalizirati s rvalue.

```
1 int a = 4;
2 int &r1 = a*6; // greska: a*6 je rvalue
3 int &r2 = 0; // greska: konstanta je rvalue
4 int &&r3 = 3; // OK!
5 int &&r4 = a*6; // OK!
6 int &&r5 = r4; //greska, varijabla je lvalue
7 int const &r6 = 3 //OK zbog stvaranja
8 //privremenog objekta!
```

Funkcijom `std::move(lvalue)` možemo napraviti eksplicitnu konverziju lijeve vrijednosti u desnu vrijednost.

```
1 int &&r7 = std::move(r4); //OK! r4 više ne
2 //koristimo nakon ovog poziva.
```

Preopterećenje funkcije na osnovu konstantnosti

Kod prepoterećenja funkcije na osnovu konstantnosti jedna funkcija kao argument prima konstantnu referencu a druga ne konstantnu. Prevodilac uvijek može odrediti koju funkciju pozvati.

```
1 void f(int & x) {  
2     std::cout << "f(int_&)" << std::endl;  
3 }  
4 void f(const int & x) {  
5     std::cout << "f(const_int_&)" << std::endl;  
6 }  
7  
8 int x = 5;  
9 f(6); // poziva f(const int & )  
10 f(x); // poziva f(int & )
```

Preopterećenje funkcije na osnovu konstantnosti

Kod funkcija:

```
1 void f(int x) {  
2     std::cout << "f(int)" << std::endl;  
3 }  
4 void f(const int x) {  
5     std::cout << "f(const_int)" << std::endl;  
6 }
```

prevodioc ne može odrediti koju varijantu funkcije pozvati. Dolazi do greške pri prevođenju.

Preopterećenje funkcije na osnovu lijeve/desne reference

```
1 void f(const int & x) {
2     std::cout << "f(const_ int_ &_)\n"; }
3 void f(int & x) {
4     std::cout << "f(int_ &_)\n"; }
5 void f(int && x) {
6     std::cout << "f(int_ &&_)\n"; }
7
8 int x = 4;
9 const int j = 1;
10 f(3); // poziva f(int && )
11 //izbjegava se konverzija
12 //rvalue u const int
13 f(x); //poziva f(int &)
14 f(x*x); // poziva f(int && )
15 f(j); // poziva f(const int & )
```


Generičke funkcije

Prevodioc ispituje tip argumenata s kojim je pozvana generička funkcija kako bi odredio parametar predloška.

```
1  template <typename T>
2  T Abs(T a) {
3      return a > 0 ? a : -a;
4  }
5
6  Abs(10); //OK, T = int
7  Abs(5.4); //OK, T = double
```

Zbog kompatibilnosti sa starijim verzijama možemo koristiti i `template <class ime_tipa>`.

Generičke funkcije

```
1  template <typename T>
2  T Sum(T a, T b) {
3      return a+b;
4  }
5
6  Sum(20,21.23); //greska, T se ne
7  //moze zakljuciti
```

Generičke funkcije - template s vrijednošću

```
1  template <std::size_t v>
2  void f(std::array<double, v> x){
3      std::cout << "zadnji_=" << x[v-1] << std::endl;
4  }
5
6  std::array<double, 3> x{1,2,3};
7  f(x); //automatska dedukcija tipa (v = 3)
```

Generičke funkcije - template s vrijednošću

```
1  template <const char *tekst>
2  void f(int x){
3      std::cout << tekst << "□:□" << x << std::endl;
4  }
5
6  const char  nesto[] = "Neki□tekst...";
7
8  int main(void){
9      f<nesto>(4);
10     return 0;
```